

Ni misliti da zatêrete to kugo, dokler se boji toliko judovskih spiritnih fabrik, kraha, da bi ga ne smele izdelovati v takošnej meri nego doslej.

Azijatska kuga ni tolikanj grozna in škodljiva nego je špiritna. Na Ruskem, kakor nam pripoveduje dr. Celestin, zatira zdaj prehudo, vodkino kugo ruski kmet sam, kar mu zatrjuje lepo prihodnost, pri nas tega ni misliti še. Zatorej zgôdi se kaj, od zgoraj zoper njo, od spodej ni tega upati.

Vsaj za 40 ali 50 kr. podražite liter špirta, lepe dohodke dobite z njim, borih 6 kr od litra ni nič, žganja se vsaki dan več popije. S špiritnim davkom pa zboljšate naše plače, a še kaj ostane. Pomagano bode národu in nam! *Batog.*

Književstvo.

— **„Popotnikov Koledar za slovenske učitelje, 1887“** s popolnim šematizmom šolskih oblastnij, učiteljišč, ljudskih šol in učiteljskega osebja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanju v začetku šolskega leta 1886/7. — Sestavil in založil Miha J. Nerat, nadučitelj in „Popotnikov“ urednik v Mariboru. Cena vezanemu iztisu 1 gld. 20 kr.

Izšlo je uže več imenikov slovenskega učiteljstva; „Slovensko učiteljsko društvo“ je v teku kacic 15 — 17 let izdalo nekaj imenikov Kranjskih, in 1 imenik vseh slovenskih učiteljev. Pred kacicimi 10 leti je bilo tudi nekdanje „Učiteljsko društvo za slovenski Štajer“ izdalo slovenski učiteljski koledar z imenikom slovenskih učiteljev in l. 1871. je „Slov. učit. društvo“ v Ljubljani izdalo „Učiteljski koledar“ z imenikom Kranjskih učiteljev. A nobenega delca te vrste nismo bili tako veseli, kakor tega koledarja, ki dela g. Neratu veliko čast, vsakemu slovenskemu učitelju pa bode v veselje, kader koli ga bode v roke vzel.

Koledar obsega vse to, kar imajo najboljši nemški učiteljski koledarji, in še več. Imenik n. pr. je s posebno veliko natančnostjo izdelan. Nima samo suhih imen oseb in krajev, marveč pové števila učencev, plačo učitelja, rojstni kraj njegov in leto. Kar je posebno važno za nas Slovence, je to, da je skoro pri vsaki šoli naveden učni jezik. Oblika Koledarjeva je kaj lepa, papir trden; za šolski zapisnik je dosta rubrik in prostora. Z eno besedo: Koledar ta je izvrsten in vreden 1 gld. 20. kr. Naj noben slovenski učitelj ne zamudi, naročiti si ga.

Iz imenika smo izračunali, da je povsem Slovenskem 835 šol, in sicer največ na Kranjskem (281), potem na spodnjem Štajerskem (265, kjer so pa večrazredne nego na Kranjskem), na Goriškem 113, na Koroškem 103, v Istri 73, v tržaški okolici 10. Vse te šole pa niso slovenske. Čisto slovenske šole so samo na Kranjskem in na Primorskem, in sicer so te šole enorazredne; malo je čisto slovenskih dvorazrednic. Največ je na Slovenskem slovensko-nemških šol, t. j. takih, kjer je poleg slovenskega učnega jezika nemščina učni predmet; veliko pa je na Koroškem in Štajerskem taciš šol, kjer sta slovenščina in nemščina poučna jezika. Na Kranjskem je tudi okoli 20 nemških šol, na slovenskem Štajeru je kacic 8 nemških šol (razen Maribora in Celja), na slovenskem Koroškem pa jih je morebit 17 — 20, zlasti v celovski okolici. V Koperskem okraji v Istri je tudi devet laških šol, a v tržaški okolici in menda v Istri je v slovenskih šolah tudi laščina predmet; a v volovskem okraji in Koperskem so še hrvatske in hrvatsko-laške šole. *I. L.*

Dopisi.

Iz Gorice. Preizkušnje učiteljske usposobljenosti so se pričele tû s 16. nov. ter so trajale do 29. nov. preteč. l. Oglasila sta se dva učitelja in petnajst učiteljic, doslo je pa le deset učiteljic. Ostale so se hotele usposobiti tudi za nemške ljudske ali meščanske šole, a ni jim bilo dovoljeno, ker je goriška preskušna komisija po novem predpisu (z dné 31. julija preteč. l.) pooblaščená preskuševati le za slov. in ital. ljudske ali meščanske šole in za nemščino samo kot predmet. Slovenske národnosti sta bila oba učitelja in šest učiteljic. Za poučevanje v slov. ljud. šolah je bil usposobljen jeden učitelj in štiri učiteljice, jedna tudi za ital. ljud. šole, en učitelj ni bil usposobljen in ena učiteljica je odstopila po pismeni preizkušnji. Učitelj in štiri učiteljice smejo poučevati v svoji šoli nemščino kot predmet. Neslovenske so bile tudi uspo-

sobljene, in sicer tri za ital. ljud. šole (z nemščino kot predmetom) in jedna za poučevanje v francoščini. Slov. usposobljenec je gosp. Belé, usposobljenke pa gospdč.: Bavcon, Brlot, Mozetič, Obrsnel in Perc.

Čas velikim počitnicam se pri nas zopet izpremeni; imeli je bodemo skupaj s tržaškimi srednjimi šolami, t. j. od 15. julija do 15. septembra. Dotičnemu vladnemu vprašanju je pridržilo učiteljstvo tukajšnjih in istrskih srednjih šol. Ta prememba bode ugajala šolstvu in učiteljstvu. Kedor vé, kakó neznošno vročino imamo tu navadno v drugej polovici julijevej, mora priznati, da je trud učiteljev in učencev v takih vročih dneh neuspešen, če tudi se jima največ dela nakopiči prav takrat ob sklepu. Vender pa še sedaj ne manjka pristalic neke danjih počitnic (pred l. 1875. — v septembru in oktobru).

Goriški rodoljubje priredili so šolski deci slov. otroškega vrta in dekliške šole praznovanje božičnega večera 24. preteč. m. v velikej dvorani slovenske čitalnice. Otročiči so se pridno vadili v petji, recitovanji i. t. d., ter so željno pričakovali darov, ki so je čakali.

Iz Soške doline. Ni dolgo, kar je prinesla »Edinost« dopis iz Lokve na Krasu, v katerem se opisuje »blagoslovljenje nove šolske palače«. Ker se nahaja v zadnjem odstavku tega dopisa marsikaj, kar se ne ujema s stvarnimi razmerami in ker bi znali čast. tovariši zunaj Goriškega po tem dopisu krivo soditi o naših šolskih poslopih, zdi se mi potrebno dopis nekoliko popraviti in pojasniti.

Gosp. dopisnik »misli, da se ni še vršilo pod Goriško enako blagoslovljenje šolskega poslopja« (kakor v Lokvi). Pa temu ni tako; v dokaz naj le ob kratkem omenim mnogo svečanjšega blagoslovljenja naše tolminske šolske hiše. Cerkveno svečanost je opravljalo pet duhovnikov prepevaje za to določene korale, prisotno je bilo vse starešinstvo — 36 mož — v praznični črni obleki, veterani v paradi, nad 400 šolskih otrok, vsi obdarjeni s kolači, neštivilna množica ljudstva iz vsega okraja. Slavnostni govor je imel g. dekan, g. okrajni šolski nadzornik, g. nadučitelj i. t. d. Sploh svečanost, ki pušča lokavsko daleč za seboj. S primerno slovesnostjo so se blagoslovila tudi ostala nova šolska poslopja na Goriškem in sicer v Cerknem, Breginju, Otaležu, Drežnici, v Desklah, Gorenjem polji, Batah, Lokovcu, Krombergu, Šempasu, Ajdovščini, Opatjem selu, Dolu in na Banjšicah, da ne omenjam drugih popravljenih in razširjenih šolskih hiš. Tudi ni šolsko poslopje v Lokvi ravno taka »palača«, ker je sezidano po načrtu šolske hiše v Opatjem selu, ki je ena najcenejših na Goriškem in katera stane okoli 4000 gld. Ako mu je že to palača, kaj poreče še le naši tolminski šoli, ki stane blizu 22.000 gld.!

Vidi se, da naše šolstvo tudi v tem obziru lepo napreduje, in ni mi menda treba posebe naglašati, da si je pri tem pridobil mnogo zaslug naš neumorno delaven gosp. okrajni šolski nadzornik.

Iz Savinjske doline. Častiti gospod urednik! Dolgo Vam že nisem poročal o delovanji Celjskega učiteljskega društva. Morda ste užé mislili, da je zaspalo? Ali ono krepko deluje in napreduje v prid svojih članov, v prid učiteljstva.

V 8. dan julija preteč. l. imeli ste Celjsko in Savinjsko učiteljsko društvo skupno svoje mesečno zborovanje v lepem trgu Žalca. Iz vseh strani prekrasne Savinjske doline, še celó iz laškega okraja, prišli so učitelji in učiteljice v obilnem številu, da se udeležé zborovanja, ki se je bilo v šolskem poslopiju Žalskem. Učitelji pevci zapeli so pesem: »Lepa naša domovina«. Na to otvori ob 12. uri prvosednik g. A. Brezovnik zborovanje, pozdravi v prisrčnem nagovoru navzoče ter oddá potem predsedništvo gostu (Sav. učit. društvo) gosp. Megliču, končaje svoj govor blizo takó: Ko sem storil tako svoje prijetno dolžnost, oddati mi je po šegah staroslovanskega gostoljubja vse pravice domačina dragemu gostu iz Zgornje Savinjske doline ter prosim, da njegov predsednik blagovoli voditi današnje zborovanje.

Izvrši se dnevni red. 1. Prečitata se zapisnika zadnjih učit. zborovanj obeh društev ter se odobrita. 2. Društvene reči: a) Dopis štaj. učiteljske zaveze se vzame na znanje ter se odloči, potrebno ukreniti. b) Prečitajo se došli dopisi od št. Jurskih tovarišev in gospoda kolega iz Mozirja ter brzojavka Ptujkega učiteljskega društva, ki je poslalo navdušen bratovski pozdrav. Kot tretja točka dnevnega reda bil je govor g. Megliča: »Javne preizkušnje na ljudskih šolah o koncu šolskega leta«. Po jako zanimivem predavanju, v katerem je govornik razodeval svoje misli o tem predmetu iz lastne skušnje, vnela se je živahna debata, katere sta se posebno udeležila gg.: Brezovnik in Šorn.

Drugi govornik g. Fr. Kocbeck kazal je statistične in zgodovinske črtice o »Žalcu in njegovi najbližnji okolici«, katere sta sestavila gg. Kocbek in Petriček. Oba govornika žela sta obilo hvale.

Ob pol 3. uri končalo se je zborovanje, na kar se podajo vsi navzoči v vrt g. Hausenbichlerja, kjer je bil vkupni obed in jako živahna veselica. Pele so se razne slovenske pesni in vršile krasne napitnice. Prvi je napil g. Brezovnik Nj. Veličanstvu, našemu presvetlemu cesarju, dobrotljivemu pokrovitelju našega šolstva. Na to se je zapela cesarska pesem. Sledile so še razne napitnice: obema učit. društvoma, njihovima predsednikoma, duhovstvu, navzočim gostom in tržanom: gg. Kovaču, upokoj. učitelju, gosp. Hausenbichlerju, Gaberšku iz Vranske i. dr.

Ogledali smo si še novo livarno in livanje železa, kar je mnoge jako zanimalo, ki se tega niso videli. Pozno zvečer odšli smo na vse strani, pristrčno se poslovivši od dragih kolegov, vsak s srčnim zadovoljstvom, da je preživel tako prijeten dan v krogu svojih tovarišev.

V 11. dan novembra preteč. l. bila je prva seja Celjskega učit. društva po počitnicah. Navzočnih 19 udov. Ob 11. uri otvori predsednik g. A. Brezovnik zborovanje, spominja se umrlega kolega g. Pavla Kranjca, kateremu je na rakev položil v imenu društva venec. Pričujoči vzdignejo se s sedežev vznuk globokega sočutja. Na to naznani predsednik, da je društvu pristopil g. dr. Sernec kot podporni ud, ter še predstavil nova uda gg. Lovro Šalca in Fr. Brence-ta.

Po prečitaniu in odobrenji zadnjega zapisnika poroča g. predsednik, kar je storilo društveno vodstvo v počitnicah. V 16. dan sept. preteč. l. izročila sta gg. Brezovnik in Koderman častno diplomo svojemu častnemu udu gosp. A. Praprotniku v Ljubljani. Imenovani gospod vzprejel ju je jako prijazno, se njima srčno zahvalil in sporočil društvnikom svoj bratovski pozdrav. — Predsednik je dalje poročal štaj. učit. zavezi, da je Celjsko učit. društvo izstopilo iz ovega »Lehrerbunda«, da je sestavil novi imenik udov, kakor se mu je v seji meseca aprila naročilo. Naše društvo šteje sedaj: a) 3 častne ude: gg. Močnika, Lindner-ja in Praprotnika; b) 1. podpornega uda in c) 31 pravih udov, mej katerimi so trije od prvega obstanika društva, namreč gg. Irgl, Koderman in Vrečer.

Društvo vložilo je prošnjo na okr. šolski svet, da bi se enorazrednicam dal 1 četrtrek v mesecu prost. Prošnja obravnavala se je 17. okt. pri seji okr. šol. sveta ter se je priporočilno odposlala deželnemu šolskemu svetu.

Potem še poroča g. predsednik, da se je v Ljubljani sestavil poseben odbor, kateri bo izdajal vsako leto spise za mladino ter vabi sosebno krajne šolske svete, da pristopijo kot udje z letnino 2 gld. Navzočni izrazijo se, podpirati to dobro podvzetje.

G. Brezovnik se še opraviči, zakaj ni poročila o šolskih knjižnicah spravil danes na dnevni red, potem pa prečita svoje izvestje o 4. deželni učit. konferenci štajerski, ki se je vršila 5., 6. in 7. septembra preteč. l. v Gradci. Pové nam natančno in vestno vse, kar se je obravnavalo in sklenilo. Posebno pa nas je zanimalo izvestje o obravnavanju vprašanja: »Učni red pri obravnavi nemščine na ljudskih šolah s slovenskim poučnim jezikom«. K tej točki dnevnega reda govorila sta mej drugimi tudi g. Bobisut iz Celja in g. Eršenjak od sv. Petra pri Radgoni. Prvo imenovani gospod se ni poučeval nikoli na ljudski šoli s slovenskim učnim jezikom; zato tudi nima nobenega pojma o težkočah pri pouku v nemščini. Čitaje svoj referat trdil je, da učitelji spodnjega Štajerja le zaradi lenobe ne poučujejo nemščine v toliki meri, kakor bi bilo želeli. Še ostudnejše pa je napadel národne učitelje g. Eršenjak, rekši, da spodnje-stajerski učitelji delajo le nemir v deželi, da so hujskači itd., sam pa ni pomislil, da je največji hujskač, ker je národnostni prepír zanesel celó v deželno hišo. Oba imenovana gospoda sta rojena Slovence. Zakaj pa sta se také obnašala, tolmači si lahko vsak čitatelj sam. — Omeniti še le hočem, da se je naš delegat gospod Brezovnik možato potegnil za čast slovenskega učiteljstva, za kar mu bodi še na tem mestu izrečena najtoplejša hvala!

Nadalje nam naznani g. poročevalec, da so slovenski delegati v Gradcu osnovali formalno slovensko učiteljsko društvo, izbravši provizoričnim predsednikom g. Nerata, prov. tajnikom pa g. Praprotnika. To vest pozdravili so navzoči z velikim veseljem, ker je res že skrajni čas, da se slovenska učiteljska društva zedinijo, da si slovenski učitelji osnujejo osrednjo združbo, ki se bo ozirala na učiteljstvo vseh slovenskih pokrajin. Bog daj, da se skoro dejanski izpelje ta lepa misel!

Po tem zanimivem in podrobnem poročilu g. Brezovnika o štajerski učit. konferenci nastopi g. Zupan ter govori »o varstvu živalij«. V dobro razvitem govoru pové, kako naj učitelji skrbé, da ne bode šolska mladina živalij trpinčila. Konečno še vabi učitelje naj pristopijo k društvu: »Grazer Thierschutzverein«.

Od stavljenih predlogov omenim naj onega gosp. Jarca: Društvo naj prosi deželni šolski svet, da nam dá uradne spise, vsaj razrednico v stari obliki. Vzprejme se.